

KIRKELIG FORNYELSE - FREMOVER !

Kirkelig fornyelse, kirkelig gjenoppbygning, reformasjon, er ikke et avgrenset fenomen i Kirkens historie til visse tider, det er en permanent, nødvendig funksjon i Kirken. Det er en av Kirkens egenskaper at den er ecclesia semper reformanda. Det er tale om en åndelig selvfornyelse virket av Den Hellige Ånd, alltid ledsaget av praktisk gjenoppbyggende virksomhet. I Bibelen kan kirkelig fornyelse best studeres i Det Gamle Testamente. Gjenreisningen av templet og dets gudstjeneste gikk sammen med en åndelig fornyelse innen Israels menighet. Vi kan lese om dette særlig hos profetene Nehemias og Esras. - T.S. Eliot: 'The Church must be forever building, for it is forever decaying with and attacked from without!'

Det er nødvendig å merke seg at at fornyelsen alltid på noen måte er en åndelig vekkelser, det dreier seg aldri om ren tilslutning til et prinsipp-program. Ved en ekte kirkelig fornyelse er det alltid tilstede et element av personlig og åndelig vekkelser.

Det er også typisk at den kirkelige fornyelse aldri bryter totalt med det bestående i Kirken, den er trofast mot Kirken og lever innenfor dens liv, selv når det blir brytninger. Men dels griper den tilbake og fornyer noe av Kirkens eldre arv, dels kommer den alltid med noe av ny innsikt i Guds Ord, oppstått i strevet med å forstå en ny situasjon vålent i lys av Guds Ord.

Fornyelsens bærere kan være organisert på høyst forskjellig vis, men i de "fossile" kirkelige strukturer i Vesteuropa har fra tidlig middelalder av vekkelser hatt sine kjernepunkter i konventiklene. Det har vært klostresamfunn eller pietistiske kretser hvor grupper som har viet seg til å bære frem fornyelsen og vekkelser har hatt et sterkt indre, åndelig fellesskap. - Styrken var muligheten for intensitet i opplevelsen som dette gjorde mulig, med derav følgende mulighet for spredning av bevegelsen. Faren var muligheten av isolasjon. Etterhvert som de enkelte vekkelserstider var forbi, gikk vekkelserbevegelsenes organiserte strukturer over til å bli institusjonalisert som nyttige funksjoner i kirkelivet og anerkjente kirkepolitiske maktsentra, bevarere av nyskapt^e tradisjonsstrømmer i Kirkens liv. En helt annen struktur finner vi for reformasjonen på 15-tallet. I denne hadde man ikke organiserte former for egne gruppedannelser for fornyelsens kjernetropper. Bevegelsen ble båret frem av de teologiske studenter og prestene. Det var kirkelivets egne organer, særlig de teologiske fakulteter som ble fornyelsens kanaler. Strukturelt betød reformasjonen radikal forenkling, idet de institusjonaliserte avleiringer fra mange tidligere vekkelser ble skallet av. Lokal -

menighetenes og menighetsprestenes primære rolle i Kirken ble igjen fastslått.

Skulle vi plassere den kirkelige fornyelse som nå er aktuell i forhold til tidligere former for kirkelige fornyelsesbevegelser, må vi først si noe om arten av det forfall som er dens forutsetning. Katastrofen innenfor protestantisk kirkehistoriekan bare vagt tidfestes til tidsalderen omkring år 1800 med vid margin i begge retninger. Den besto dels i en indre krise i forhold til Kirkens tro, rasjonalismen, dels i en indre oppløsning idet vekkellesbevegelserne selvstendiggjorde seg i forhold til kirkelivet forøvrig. Sluttelig kom den ytre krise sammen med strukturendringen i samfunnet til å medføre en enorm reduksjon i Kirkens og troens tilslutning i folkene og til oppløsning av kirkelig praksis og orden. De protestantiske kirker var på grunn av sitt uelastiske statskirkesystem helt ute av stand til å besvare denne utfordring.

Kirkens

En almen reaksjon på nød ^{over}varde bevegelser som har hatt misjonens og diakoniens gjenfödelse som sine mest imponerende resultater.

Siden det i dette tilfelle ikke såmeget var tale om åndelig fornyelse innenfor en ytre sett blomstrende, men åndelig törrlagt kirke, men problemet var at nettopp det kirkelige ved ^{som var i forfall} Kirken (sakramenter, bekjennelse, embede, gudstjeneste, Kirkens orden) måtte fornyelsen legge særlig vekt på at den skulle være kirkelig. Kirkelig fornyelse betyr nå ikke bare ^{at det er} en fornyelse innen Kirken, men at fornyelsen vil fornye Kirken i sin karakter av å være kirke. Let the Church be the Church !

En slik bevegelse har det funnets i europeisk kirkeliv nå i de siste 130 år, innenfor alle kirker, og man tör knapt tenke på hva kirkene ville vært uten denne. I siste generasjon har den skutt sterk fart i Skandinavia, allermest i Sverige hvor den er den brede strøm i det yngre presteskap.

Denne europeiske bevegelse har i det store og hele fulgt reformasjonens mønster m.h.t. sin egen struktur. Bevegelsen har vært kanalisert gjennom presteskapet, menighetslivet og teologiske skoler. (Typisk for fornyelsens historie forøvrig er de mange uforferdede personligheter.) Det måtte være slik fordi det jo var Kirkens egen struktur som skulle fornyes. Derfor var det ikke naturlig å satse på en egen form for organisasjon.

Innenfor det større billede har naturligvis i flere land konventikler, brorskap, klostre, spilt en sekundær, men viktig rolle.

Kirkelig fornyelse i Norge.

I Norge kan den kirkelige fornyelse se tilbake på en linje av forkjempere som kan antydes ved navnene Wexels, Heuch, Gustav Jensen, Hertzberg, Kolsrud og Skard, for å ha nevnt de klareste eksponenter. Uten disse menn og hva Gud har gjort i Den Norske Kirke gjennom dem ville det i sannhet stått dårlig til i vår kirke.

Likevel var situasjonen på slutten av 1950-tallet den at Norge ikke riktig var kommet med i den moderne vekkelse til kirkelig fornyelse. I en samtale som ble ført på denne tid var konklusjonen den at den lavkirkelige bekjennelseskamp som ble innledet av høykirkelige

bisjop Heuch i 1904 hadde ført til at uklarheten overfor kirkens bekjennelse var mindre i den norske kirke enn de fleste andre steder. Nattverdbruken var i sterk økning. Den dogmatiske undervisning om embede og sakramenter ga håp om at også denne del av kirkens tro skulle gjenvinnes. Under krigen var kirken blitt samlet til å stå på ordinasjonen som grunnlaget for den kirkelige tjeneste. En fornyelse av lekmannens aktive medansvar i menighetsarbeidet var underveis, båret frem gjennom Menighetsinstituttet. Arbeidet for kirkens synlige enhet gjennom ekumenikken møtte nok motstand, men hadde et nesten samlet presteskap bak seg. En kirkemusikalsk fornyelse var i god gang og syntes å ha fremtiden for seg, eftersom de fleste unge organister gikk inn for den. Musica Sacra var den santrum for denne side av fornyelsen.

Endelig hadde Ordo Crucis nedlagt et stort og betydningsfullt arbeid for fornyelsen av det private skriftemål slik at dette allerede var vblitt en levende funksjon i mange menigheter.

Samtidig ble det etterlyst et forum hvor alle disse sider av fornyelsen kunne holdes sammen i et helhetssyn, hvor de som var vunnat for den kirkelige fornyelse ute i Europa kunne komme sammen til felles studium og innövelse i liturgi. Hvor de kunne ha mulighet til å føre andre dypere inn i et kirkelig helhetssyn og gi videre den visjon de selv hadde sett.

Det ble da dannet en slik gruppesom fikk formen av et ordenssamfunn Oremus. Man valgte å organisere det såpass fast at medlemskap skulle innebære reelle forpliktelser, men såpass løst at de som var med ikke skulle isoleres fra den innsats i menighetslivet som det var hensikten å inspirere til. Derfor var det bare månedlige møter, noe som gjorde et effektivt studieprogram vanskelig. Samtidig valgte man å ha med i gruppen både teologer og ikketeologer, både prester og lekfolk, både menn og kvinner. Til disse potensielle spenningselementer kom det da at en del kjente den kirkelige fornyelse inn og ut fra konkret erfaring utenfra, mens andre foreløpig hadde mindre kjennskap til den, og forsåvidt kanskje ikke til bunns forsto hva den går ut på.

Det eiendommelige var hvordan denne høyst heterogene gruppe likevel fungerte, og viste seg å bety meget for den enkeltes personlige liv, og for utvikling av forståelsen for den kirkelige fornyelse.

Det kom også konkrete resultater av samarbeidet innen Oremus, en tidebok bok for ungdom, et skriftespeil for ble trykt for første gang, den ekumeniske bønneuke ble feiret og bønnefoldere for denne ble distribuert. Det bestå var at den kirkelige fornyelse ikke ble isolert innen gruppen, men vant seg mange nye som sto helt utenfor gruppen. Innenfor gruppen fikk man etterhønden mer føling med de spenninger som det strukturelle opplegg betinget og det oppsto en viss uro overfor fremtiden. Dannelsen av Oremus hadde hatt eksperimentetets karakter, inntil et visst punkt var de fleste forvisset om i Oremus å være der hvor Gud ville ha dem. På dette punkt ble spørsmålet ~~x~~ aktuelt om det var en av de regulære kriser som ethvert samfunn av denne art må igjennom for å prøves, herdes og modnes, eller om det var et tegn på at Gud ville noe helt nytt i den kirkelige fornyelse. Og om det kunne være mulig at det var nødvendig at Oremus som samfunn måtte dø forat det nye skulle bli til virkelighet.

Bevegelsen for kirkelig fornyelse fremover.

Vi er kommet til et tidspunkt hvor det forlanges øket innsats. Grunnen er ganske enkelt at dette etterhvert er blitt mulig. Derfor må vi finne former som gjør det mulig å utnytte mulighetene. Det er ikke mulig å inkludere alle de positive prester og andre innenfor Oremus, det er bedre å søke samarbeidsformer som inkluderer som mange som mulig og ønskelig. Så vil tiden vise om og hvorledes Oremus har en nødvendig plass innenfor dette. Og om det etterhvert kan bli tale om andre former for organisert fellesskap.

Programpunkter :

- 1) Samarbeid mellom prester , sammenkomster i Oslo og andre steder i forbindelse med prestemøter. Ditto for yngre teologer.
- 2) Studieguppe av teologer.
- 3) Fortsatt innsats for den ekumeniske bønneuke.
- 4) Individuelle og felles tiltak for tidebønner i flere menigheter.
- 5) Språkkyndige må gå inn for oversettelse av nødv. litteratur.
- 6) Utgivelse av Sandviks bønnebok. Innsamling til utgiftene.
- 7) Andelslag for erhvervelse og drift av retreatus. Et konkret prosjekt ble nevnt. Dette er enda ikke helt avklart.
- 8) Nyutgivelse av Skriftespeilet.

Dertil nevnte Olaf Dal i samtalen med almen tilslutning en brosjyre med Den Norske Kirkes Høynesse med forklaringer. Utarbeides av ham.

Ovenstående punkter utgjør etter miø mening det nødvendige program for det videre forløp av den kirkelige fornyelse nettopp nå.

Kan vi ones om å gi fritt løp for dette, har Oremus efter min mening munnet ut i et fruktbart opplegg og det som har vært blir meningsfullt fordi det har ført frem til videre aktivitet. Utviklingen tilsvarer det historiske mønster som Toynbee har påvist for åndelig utvikling : "withdrawal and return". Den gåte som består i at vi er sikre på at Gud ville ha oss i Oremus, mens vi likevel kom til et punkt hvor vi ikke lenger kunne se hvordan fortsettelsen skulle skje ut fra det som hadde vært, finner derved sin løsning.

Som kjent ble resultatet av konventet oppslutning om det syn som er fremlagt i ovenstående programinnlegg, idet man beholdt Oremus som sanfunn, men tilpasset virksomheten slik at den finner sin plass innenfor en større bevegelse. En del medl. fant å ville virke utenfor.